

Kálí - černá matka lidstva

Archetyp Kálí v sobě nese temnou chaotickou energii. Kálí je vážná a hluboká. Lidé se při kontaktu s ní musí ušpinit, protože ona překračuje veškerá společenská tabu, dokonce překračuje i tabu žitého řádu života a smrti.

Přichází k nám v noci, když naše tělo i mysl obklopí temnota. V tom momentě se dotkne našeho srdce a zanechá v něm hlubokou stopu. Někteří z nás ji znají, protože jim odhalila svou tvář. Jiní se s tísnivým pocitem probouzí a marně se snaží vzpomenout, zda se jim zdálo něco nádherného, nebo strašlivého. Ona je obojí – nikdo před ní nezůstane neodhalen. Zuřivě konejší a ochraňuje své děti, protože není nic děsivějšího než ona. Každý, kdo se uchýlí pod její ochranu a bude ji ochoten vydat ze sebe vše, kým je, toho zahrne svou dynamickou energií, protože ona je přírodou samotnou.

Archetyp Kálí v sobě nese temnou chaotickou energii. Kálí je vážná a hluboká. Lidé se při kontaktu s ní musí ušpinit, protože ona překračuje veškerá společenská tabu, dokonce překračuje i tabu žitého řádu života a smrti. Sama se musela stát mnohem temnější než démoni, které měla porazit. Je ženským ztělesněním Šivovy destruktivní energie. K jejímu zrodu se traduje mnoho příběhů, tím neznámějším je zrození Kálí z hněvu bohyně Durgy.

Příběh říká, že když Durgu obtěžovali démoni, zrodil se v ní tak velký hněv, že se jí v tu chvíli rozskočilo čelo a z něho do boje vyrazila Kálí (černá) a všechny demony zničila. Kálí je tak vykládána jako chaotická hněvivá personifikovaná síla bohyně Durgy.

Kálí je zobrazovaná vždy v černé barvě, má mnoho rukou, její vlasy jsou divoce rozčuchané, na krku náhrdelník z lidských hlav, dlouhý vyplazený jazyk rudý krví obětí. Často je vyobrazená tančící na ležícím Šivovi. Tento obraz se mnohdy vykládá tak, že když se Kálí rozhněvala, byla ještě nebezpečnější než Šiva a nikdo ji neuměl zastavit, pouze on, její manžel. Lehl si před ní, protože věděl, že jen tak se zastaví, když si uvědomí, že právě vkročila nohama na svého muže, což je velké znesvěcení. Poté v hněvu ustala.

Také proto, že je Kálí (obyvatelka žárovišť) tak úzce spjata se Šivou, oba se zdržují na kremačních posvátných místech a nemají žádné sociální vazby. Jako mocní ochránci jsou připraveni vstoupit do srdcí i myslí těch adeptů, kteří se rozhodnou nabýt velké moci i vědění, a nebojí se při tom zajít až na hranici života a smrti. Ke Kálí se nikdo nemůže uchýlit z lehkomyšlnosti či zjištných důvodů, poté by byl zničen.

Kálí je ztělesněním velké ochrany a velké destrukce, protože život a smrt jdou ruku v ruce a

z jednoho se rodí druhé, proto i ona obrozuje a obnovuje duše lidí, potom, co v nich spálí veškeré vášně a lpění. Avšak ke svým uctíváčům, ke svým dětem, dokáže být dobrou naslouchající ochrannou matkou. Možná právě tyto její aspekty ji v hinduismu dávají do pozice emočně nejintenzivnějšího uctívání.

V knize *Obrazy ženství v náboženských kulturách* se mluví o lidové brožurce *Kálí upásná* ve které se píše, že Kálí nosí v uších zavěšené mrtvolky dětí. Což se vykládá, že chová své ctitele nevinné jako děti blízko svých uších, neboli, že její uši jsou vždy nablízku ctiteli upřímnému jako dítě. Podoba Kálí je děsivá – to znamená, že při spatření její pravé podoby se obyčejní lidé polekají. Avšak ten, v jehož mysli bohyně sídlí, se bát nemusí. Člověka oddaného bohyni Kálí se bojí i sám Kál – bůh času a smrti.

Kálí jako temný archetyp destrukce

Kálí patří mezi velmi silný a fascinující archetyp, který dává veřejně na odiv svou protikladnost, chaotičnost, neuchopitelnost, děsivost, mocnost. Vzhledem k tomu, že Kálí rozbíjí řád, pravidla, morálku a vše to, co člověk zkonstruuje, je to vlastně ona, kdo rozbíjí náš známý kosmos, vrhá nás do chaosu a opět rodí řád nový. Ona se totiž nikoho neptá, nikým se nespojuje, není síla která by ji mohla zastavit, pouze Šiva, její druh, manžel, on jediný umí uklidnit její pulsující energii. Kálí je ta, která v Šivovi vždy probouzí nebezpečné a destruktivní chování, vybízí ho k tanci, který může zničit celý svět i vesmír. Je zajímavé, že je to právě vždy Šiva, který jako jediný může utišit, uklidnit Kálí.

Proto patří „vznávání“ a odevzdávání lásky Kálí k velmi mezní a často trýznivé cestě životem. Kálí je všechno jen ne neměnnou stabilitou. Ona si libuje v rozbíjení iluzí, ničení zaběhlých perspektiv. Chce, aby člověk nahlédl pravdu v její surové podobě, chce, aby se člověk ponořil až na samé dno, ve kterém leží celé vědění. Právě proto jsou mnozí její vyznavači známí tím, že žijí na odlehlých či tabuizovaných místech blízko zániku, zápachu a smrti. Provádějí zde modlitby největšího odevzdání, odříkání a pohroužení a často následují nějakou formu fyzické sebetrýzně. Aby se alespoň trochu dotkli tohoto významu, který Kálí reprezentuje, že se její archetyp konfrontuje s celou lidskou společností jako takovou. To, co je pro nás nečisté, je právě to, čemu ona požehná. Kálí nedodržuje žádná pravidla a zákony, ctí pouze spalující vítěznou divokost.

Rámprasád často říkal, že stát se dítětem Kálí, znamená trpět, vzdát se požitků a radostí okolního světa. Kálí běžně nedává to, co je od ní očekáváno, ale právě ona dovoluje zakusit svým dětem vizi jejich vlastní podstaty, která není limitovaná materiálním nebo fyzickým světem.

Kálí - ochránitelka a porazitelka temna

Byla to vždy ona, žena bohyně, která v sobě uměla probudit takovou sílu a destrukci, až dokázala zahubit temnotu a demony okolo. Kálí je v prvé řadě ochránitelka, která ochraňuje vše živé, ale rozběsí-li se, poté se už nezastaví a je schopna život bez zaváhání vzít. Je tak mocnou živočišnou přírodní silou, že není nic, co by ji v jejím pohybu mohlo zastavit, snad jen Šiva. Proto je také strůjkyní chaosu. Musela se sama stát chaosem, aby mohla opět nastolit řád.

V mnohých mýtech se vypráví o tom, jak se v Parvátí probudila Kálí, když byla nucena pomoci svému muži Šivovi. Podobně se o Kálí mluví v souvislosti s dalšími bohyněmi, ve kterých snaha o záchranu milované osoby, otevřela Kálí, která se potom skrze ně přímo projevila. Samotná Kálí je touto univerzální neovladatelnou silou, ale i ona má mnoho dalších rozdílných podob, které nesou rozdílné charakteristiky – Dakshina, Smashána, Bhadra, Guhya, Kála, Kámakála, Dhana, Siddi, Candiká. Je nositelkou mnohých jmen a mnohých podstat.

Kálí - matka svých dětí a její poutní místa

Vnímání Kálí jako matky není nejčastější, ale je nejsilnější v Bengálsku. Právě Zadní Bengálsko, a zejména Kolkata, jsou nevýznamnějšími centry jejího kultu, ale také v ostatních částech Indie se jí dostává velké úcty a respektu. Nesmírně důležitým poutním místem v Kolcatě je Dakshineswar Kali Temple – místo vybudované pozoruhodnou ženou Rani Rasmani, která sem přizvala osobnost, která je s Kolkatou a Kálí intenzivně spjata – pobýval zde Ramakrishna (jehož pozdějším žákem se stal Vivekananda).

Ramakrishnovo odhodlání osobně poznat matku Kálí bylo tak nesmírné, že mu zasvětil celý život a příběhy praví, že dosáhl setkání, po kterém tak toužil, a ještě více tak lidem zpřítomnil Kálí v její mateřské a ochranné podobě.

Můj první Dakshineswar

Když jsem před rokem osobně vstupovala do Dakshineswaru, ještě jsem o Kálí ani tomto místě nic nevěděla. Bylo mi zde dobře, měla jsem pocit, že mě místo vítá. Velké nádvoří bylo přeplněné, tak jako ostatně vždy všechno v Indii. Téměř nevědomě jsem se postavila do jedné z čekacích řad. Bylo obrovské horko. Kolkata vstupovala do svého léta. Ani jsem si nebyla jistá, že chci vstoupit dovnitř a spatřit sochu Kálí. Najednou se otevřely postranní dveře chrámu, které vedly přímo do hlavní svatyně. Lidé okolo mě se rozběhli, tak jsem se přidala a najednou jsem se ocitla v nové řadě, v té, která měla za pár okamžiků vstoupit do svatyně. Uvnitř to bylo neskutečně rychlé. Světla, hlasy, nářky, ženy vzývající Kálí a vyplazující jazyky, tmavá místnost plná lidí... a ona. Rudě zářící oči, její černé tělo a ostré oči, velká socha Kálí. Oněměla jsem překvapením, dokonce jsem v ten moment zapoměla říct své přání, pro které jsem tam přišla. Na moment se vše zastavilo a poté mě v plné síle indického davu kdosi vystrčil ven. Měla jsem zajímavé emoce. Nedokázala jsem potlačit obřadný pocit. Když mi potom manžel vyprávěl, že jsem dostala velké požehnání, že jsem mohla vkročit dovnitř, a ještě k tomu ihned, až mnoho měsíců poté jsem naznala, že není vůbec snadné dostat se do tohoto chrámu, a ještě k tomu přímo do svatyně. Mnohé rodiny se o to pokoušejí několikrát do roka a nejsou vždy úspěšní.

Mnohem více jsem si všímala menších domovních chrámků na ulici, kde jsem žila. Všude byla ona – ženská bohyně vyobrazená vždy v drobných odlišnostech, přesto důstojná a nádherná. Kolkata je místem největších oslav Durga – puji a Kálí – puji.

Ocitla jsem se v království nesmírné, překrásné, děsivé a divoké bohyně – matky světa.

Použitá literatura:

Ajit Mookerjee: Kali – The Feminine Force, 1988.

Blanka Knotková – Čapková a kol.: Obrazy ženství v náboženských kulturách, 2008.

David R. Kinsley: Hindu Goddesses, 1988.

Elizabeth U. Harding: Kali – The black goddess of Dakshineswar, 1993.

Kathleen M. Erndl: Victory of the mother, 1993

Ó matko Lakšmí, dej mi dar – magické obřady bengálských žen: z bengálštiny přeložila Hana Preinhaelterová, 2007.

Tracy Pintchman: The rise of the goddess in the hindu tradition, 1994.

- autor: Tereza Ghose
- www.taite.cz
- zdroj fotky: Shutterstock.com